

ציר דוד הכהן
לאנאנדה מאהירול, אגרת

הראשון: בעת ביקורו של חוסיין, מלך ירדן, בלונדון, יפגש מדינאי ישראלי לשיחה על בעיות שונות עם מדינאי ירדני. הירדנים הסכימו לכך, אך היתנו כי השיחה תשא אופי מקרי, תחקיים באחת המסיבות ש יערכו הבריטים לכבוד מלך ירדן ופמלייתו, אליה יוזמנו, במקרה, גם דיפלומטים ישראליים.

ההכנות לצעד זה עשו רושם עז על ה דיפלומטים הישראליים, השואפים לשלום עם הערבים. אמר השבוע אחד מהם: "אם יצליח שקבורו, יתפוס את מקומו של באלפור בהיסטוריה היהודית. כי התועלת שתצמח מפעולתו תהיה גדולה מזו ש הביאה לנו הצהרת באלפור."

הממשלה בית לורדים ישראלי

השבוע ישבו כמה עשרות גברים בישי ראל, מחקו שם נוסף מרשימה של עריי בירה. הם לא היו פותרים שבצים, אלא חברי מעמד סודי, שמספרו גדל והולך: מועמדים לציריות ושגרירויות.

השם שממחק היה מונטיוויא, עיר ה בירה של אורוגוואי, המדינה המתקדמת והמ סודרת ביותר של אמריקה הלאטנית. דאיש שעמד לקבל את תפקיד ציר ישראל במקום (אחרי אישור רשמית על ידי ממשלת אורוגוואי): איש הצ"ח, מנהל ב.ל.ל. בירושלים, מתתיהו הינדס, שירש את ה משרה אחרי שמנהיג צ"ח אחר, עורך הבוקר חבב'הגימטריית יוסף הפטמן, סי רב לעבור לבירה הנידחת. עז התמנות נוצר מצב של שיווי-משקל דלמפלגתי ב אמריקה הלאטנית: שני צירים מפא"י (דוד שאלתיאל בבאואיל, אריה קובובי ב ארגנטינה) ושני צירי הצ"ח (יוסף קיסרי במקסיקו, נוסף על הציר החדש).

"לזרוק אותם למעדה!" עוד מעט נצטרך לרקים ציריות במדינות כמו מונאק, ליכטנשטיין ואנדורה, נאנח אחד הקרובים לקלחת, גילה בזאת בעיה חמרה: בישראל קנים בעלי-חיותק הראויים לפרס, או אשים בעלי משרות מפתח במדינה, שאי אפשר ל פטרם מבלי "לזרוק אותם למעלה".

כמו פותרים שבצים, נאלצים האחראים במשרד החוץ לעבור על רשימות של אנ שים כאלה, ביחוד מן הסוג האחרון, לנסות לשבצם על מפת העולם. בין השמות ש הוזכרו לאחרונה, שיש רצון להרחיקם זמ נית מן הארץ על ידי הפיכתם לצירים ושגרירים: עורך של עתון חשוב, שנחשב כבעל השפעה בימי הבחירות, חולם על צירות בבירת אפריקה הדרומית; איש מדינו במנגנון המשפטי, דמות צעירה חשובה במדינה.

אולם כמה מן האחראים אינן ששים כלל לקראת מלוי שרות החוץ הישראלי בדרך זו. הם היו מעדיפים בהחלט את הקמתו של בית-לורדים ישראלי, השארת שרות החוץ בידי מומחים מקצועיים.

הקטנה במדינות אמריקה הדרומית, ששמה הרשמי "הרפובליקה המזרחית של אורוגוואי", דומה לישראל בזאת שכשליש מאוכלוסייתה (בסה"כ 2,353,000) חי בעיר אחת.

הכרות שרת על יציאת משלחת מסחרית ישראלית לסין העממית (העולם הזה 893). הימשלת, אשר בראשה יעמוד דוד הכהן, אשר ניהל משאומתן בקשר לכך עם ראש ממשלת סין העממית, צ'ו אנ-לאי, בעת ביקורו בבורמה, תצא לפקינג בסוף שנה זו, תשמש אבן-בוחן להתפתחויות נוספות: אם לא תעורר יציאת המשלחת את זעמה של ארצות-הברית, יוקמו יחסים דיפלומטיים קבועים בין ישראל וסין העממית.

אין ספק שעלייתו של נאי פהראת גיאני אמה לירושלים, כדי להגיש את כתב-האמנה לנושאי ישראל, תהווה מאורע מדיני גדול. אולם יחד עם זה ברור שישראל תוסיף לקנות למאורע גדול עוד יותר: הופעת הדגל הירוק-לבן-כחום של הודו על בניין השגרירות היהודית הראשונה ביש ראל. בינתיים היו הסיכויים להתגשמות תקווה זו קלושים ביותר, לא ישתפרו גם עם בוא התאילאנדי — כי תאילאנד, השייכת לגוש האמריקאי, שנואה על הודו הניטרלית תכלית שנואה.

תחליף לבאלפור

ימים לאחר שסיים עוזר שרת-החוץ הבריטי, אולין שקבורו (העולם הזה 894) את "מסע איסוף-העובדות" שלו בישראל, התחילו להסתגן מחוגי משרד החוץ ידיעות על המגמות האמיתיות של חקירותיו ופעולותיו.

כוונותיו של שקבורו היו ברורות: הבריטים היו מעוניינים בכל הרצונות ב"החוק בין ישראל ומדינות-ערב — בראש וראשונה בין ישראל וירדן, בה יש לברר טים השפעה מכרעת. מדינאים בריטיים כבר התחילו לתת בין שתי המדינות באורח בלתי רשמי, במגמה לפתור את בעיית הפליטים הערבים, היו מוכנים לפרוש את רשת החיפוף גם על שטחים אחרים.

הרצון לפרש בין ישראל והערבים לא הצטמצם לכוננות בלבד: מומחים של משרד החוץ הבריטי כבר עיבדו תוכניות שונות להשגת שלום במרחב. אחת התוכניות אף הוכנה על ידי שגרירות בריטניה ברבתי עמון, בהשראתו של גנרל גלאב באשה. אולם לכל התוכניות היתה נקודה אחת משותפת: ישראל תצטרך לעשות כמה ויתורים — ולו גם סמליים — בשאלת הגבולות, בעיית הפליטים, צמצום הכוחות המזוינים ועוד.

גורמים מפריעים. סיורו של שקבורו בישראל בא לבדוק את מידת נכונותם של הישראלים לויתורים. שיחותיו עם חוגים רשמיים שונים הביאו אותו למסקנה כי מדינאים ישראלים רבים מוכנים לפעול בכל הרצונות להשגת שלום. אולם אנשי השגרירות הבריטית בתל-אביב הסבירו לו כי חוגים הבטחוניים בממשלה, המונתגים על ידי שרת-הבטחון, פנחו לבון, עולמים לה לו גורם מפריע, הציגו לו לחכות עד אחרי הבחירות לכנסת: אם ישאר שרת בתפקיד ראש-הממשלה, תרוכך עצמתם של חוגים אלה במידה רבה.

שקבורו לא היה מוכן לחכות עד אחרי הבחירות, ההחלי השבוע בהכנות לצעדי החיפוף ממשיים בין ישראל וירדן, הצעד

אף מחאתם הנמרצת של נציגי לבנון ויראק, שהסתלקו מן הוועידה, הצליח שרת לקשר קשרים אמיצים עם הסוציאליסטים דבורמים, ששלטו בממשלת רנגון. בורמה קיבלה את הידידות הישראלית המוצעת בשמחה: היא היתה נתונה במצב כלכלי קשה, אך חששה להיכנס אל תחום ההשפעה של אחד הגושים היריבים, בבקשה עזרה מאחת המעצמות. ישראל היתה מסר גלת לעזור לה מבלי לסכן את עצמאותה — או את הניטרליות שלה.

כיבוש-בורמה. תקוות הבורמאים לא נתברו. ישראל הגישה להם עזרה ככל יכולתה. בשנת 1953 התפטר דוד הכהן מתפקידו כחבר-הכנסת, נתמנה לתפקיד ציר ישראל ברנגון. מיד נפוצו בארץ הלצות על כיבוש בורמה על ידי סולל-בנה. בהלצת אלו היה גרעין של אמת: בעקבות הכהן ומזכירו הראשון, משה לשם, מי שהיה אחד הצעירים המבריקים של משרד-החוץ, זרמו לבורמה סכומים ישראליים — מנהגי טקטורים עד מהנסיים לפירון הייצור.

זרימת הישראלים לבורמה הולידה זרימה

לניר-דלהי. הפעם לא היה זה שליח של עדה יהודית קטנה בארץ מנדטורית, אלא דיפלומט בכיר: וולטר איתן עצמו. הוא יצא להודו בראשית שנת 1952, נתקבל שם בכבוד, נפגש עם ניר-דו ואישים רשמיים אחרים, חזר ארצה משוכנע כי תוך חודשים ספורים יוחלפו נציגים דיפלומטיים בין שתי המדינות.

מאבק על המרחב. הנציגות הדיפלומטית ההודית לא הגעה לישראל עד היום: הודו המשיכה במאבק עם פאקיסטן על קאשמיר, בעלת הרוב המוסלמי, חששה כי קשרים הדוקים עם ישראל יתנו תנופה לתעמולה הפאקיסטאנית נגד הודו.

בינתיים נוסף לקלחת הפוליטית גורם חשוב עוד יותר: דמאבק על כיבוש ליבן של ארצות-ערב. הודו שלחה את סארדאר פאניקאר, מי שהיה שגרירה הראשון ב"פקינג, כשגריר למצרים ולמדינות אחרות של הליגה הערבית. ההוראות שקיבל ה שגריר החדש היו ברורות: להרחיק את מדינות-ערב מפאקיסטן, אשר הונהגה על ידי שרת-החוץ שלה, סיר מוחמד זאפרוללה

איבור לינטון עם נסיכות יפאניות
מטאראוקה, הבטחה

נגד ת: בשנתיים האחרונות ביקר בארץ מספר רב של נציגים ומשלחות בורמיות. הקשרים בין שתי המדינות הלכו והת דקו — בעיקר בשטח הצבאי:

אבן-בוחן. אולם זו היתה רק התחלה. ישראל לא רצתה להתרכז בידיות עם מדינה אסיאתית אחת ויחידה, שלחה ליפאן ולתאילאנד את יוסף אבור לינטון, מי ש היה שגרירה הראשון באוסטרליה וניר זילנד. בהגיעו לטוקיו, נוכח לינטון כי היפאים מוכנים לאפשר הקמת שגרירות ישראלית בארצם, נשלח לשם נציגה ה ראשון של ישראל.

לא היו אלה חילופי נציגים של ממש. ממשלת טוקיו עדיין לא שלחה נציג דיפלומטי לישראל, אם כי טאראוקה, מנהל ה מחלקה לענייני אירופה, הקיסרות הבריטית וברית-המועצות במשרד-החוץ היפאני, ש ביקר לאחרונה בארץ, הבטיח כי ציר יפאן באנקרה ייצג בקרוב את ארצו גם בישי ראל.

בעת ביקרו בתאילאנד נפגש לינטון עם המלך אנאנדה מאהירול, הגיש לו כעבור זמן קצר את כתב-האמנה כשגריר ישראל בבאנגקוק. התגובה של ממשלת תאילאנד לא אחרה לבוא: בשבוע שעבר נתמנה גיאנאמה כציר תאילאנד בישראל ובא"טליה, יהיה הדיפלומט האסיאתי הבכיר* הראשון בארץ.

אל התחלה צנועה למדי זו של קשירת קשרים עם אסיה נוספה בשבוע שעבר גם

* הוסיפה צייצ'וב והוסיכה מיסקה בחגיגת יום העצמאות הישראלי בטוקיו.
** הנציג הראשון של מדינה אסיאתית בישראל הוא ד"ר גרשון מרון, מנהל חב"ר-הדלק הישראלי, המשמש כקונסול-כבוד של הפיליפינים בארץ.

חאן, נקטה בעמדה אטי-ישראלית חריפה, ניסתה להפוך את הערבים לכניבריתיה ב מאבקה נגד הודו.

המאבק, אשר הפך את ישראל לכבוד משחק בהתחרות ההודית-פאקיסטאנית לר כישת השפעה על המרחב, החריף ככל כפליים לאחר חתימת הברית הצבאית בין תורכיה ופאקיסטן. עתה הפעילה הודו את כל משקלה הפוליטי כדי למנוע את מדינות ערב — וביחוד את עיראק — מלהצטרף לברית החדשה.

היא השיגה הצלחה ניכרת לפחות במקום אחד: גמאל עבד אל-נאסר, הקצין הצעיר שהשתלט על מצרים, הכריז בגלוי על אהדתו העמוקה לניהרו ולמדינותו הניטרליות.

אותה שעה התרחקה ישראל יותר ויותר מן האידיאל הניהרוי. אירוזהדות הפכה מושג חלול. ישראל התקרבה יותר ויותר לארצות-הברית, דרשה בקולי קולות להכניסה למערכת הצבאית האמריקאית האנטר-סובייטית. ניהרו התרחק מישראל.

המדינאים הישראלים הבינו כי במצב הנתון אין סיכוי מהיר לברית עם הודו, התחילו לחפש ידידים אחרים ביבשת של אסיה.

מועמדים לידידות. החיפושים היו קשים. פאקיסטן ואינדונזיה שמרו על אופיין המוסלמי, דחו כל נסיונות התקרבות ישראלים. הודו-סין, בה סערה מלחמת האזרחים בכל עז, לא היתה פנויה לק שירת קשרים דיפלומטיים. לא היתה גם כל אפשרות לקשור קשרים עם קוריאה הצפונית, או הדרומית.

אולם מועמדים לידידות לא היו חסרים. היה רק צורך בפעולה דיפלומטית נועזת כדי להתקרב אליהם. פעולה זו נעשתה ב שנת 1952 על ידי משה שרת, אשר נשלח, לכאורה, כנציג מפא"י לוועידת האינטרנציונל הסוציאליסטי האסיאתי בבורמה: על

* כיום אחד משופטי בית-הדין הבינלאומי בהאג.